

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки Національної академії внутрішніх справ, кандидата юридичних наук, доцента Моргун Надії Сергіївни на дисертацію Чечотки Ірини Романівни «Криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми не викликає сумнівів. Вона обумовлена тими обставинами, що правова система нашої держави та правозастосовна практика зазнає численних змін з метою забезпечення євроінтеграційного напрямку розвитку України, гарантування принципу верховенства права. Складність реалізації поставлених завдань пов'язана із повномасштабним вторгненням російської федерації, необхідністю протидіяти збройній агресії й забезпеченням ефективного розслідування воєнних злочинів країни агресора та інших кримінальних правопорушень, вчинених за умов воєнного стану в Україні.

У свою чергу, потреби практичної діяльності у боротьбі зі злочинністю обумовлюють необхідність розробки нових підходів щодо реалізації завдань кримінального провадження й забезпечення законності у державі. Зокрема, мова йде про реалізацію кримінального провадження щодо неповнолітніх, що повинно відповідати кращим міжнародним та європейським стандартам, і належну реалізацію його криміналістичного забезпечення.

Актуальним є вирішення наступних завдань: по-перше, узгодження кримінального провадження з міжнародними та європейськими стандартами, що узгоджується з пріоритетними напрямами розвитку нашої держави, що визначено в нормативно-правових актах України; залучення можливостей криміналістики, що сприяє розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми, досягненню завдань кримінального провадження та реалізації профілактичної функції; важливо, що неповнолітній як особливий учасник кримінального провадження потребує індивідуального

підходу для максимального забезпечення його прав, свобод і законних інтересів, а також для ефективної реалізації поставлених завдань у кримінальному провадженні; слід акцентувати увагу на тому, що сфера криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх полягає в постійному розвитку й удосконаленні, зокрема завдяки постійній інтеграції наукового знання, розвитку науково-технічного прогресу.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що дисертаційне дослідження Чечотки Ірини Романівни є актуальним і присвячене формуванню теоретичних положень та практичних рекомендацій з питань криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Актуальність обраної теми дослідження аргументується й тим, що обрана тема дослідження пов'язана із виконанням завдань, визначених у **нормативно-правових актах, наукових програмах і планах**. Так, дослідження ґрунтується на положеннях Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 року № 708-р.; Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1155-р.; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки України на 2022–2026 роки (наказ МОН України від 3 лютого 2022 року № 109); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ (МВС) України від 21 травня 2024 року № 326). Тема дисертації затверджена Вченою радою НАВС 24 вересня 2024 року (протокол № 21).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачкою, є обґрунтованими і достатньо переконливими. Для досягнення поставленої мети з точки зору методології дисертаційне дослідження Чечотки

Ірини Романівни базується на основі використання широкого спектру як загальнонаукових, так і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Визначені здобувачкою у дисертації методи використано у дисертації в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, з доволі коректним підходом, що забезпечило належний рівень повноти, об'єктивності та достовірності результатів наукового пошуку.

Заслуговує на увагу проведений аналіз наукових розробок та дисертаційних праць відповідно до предмету дослідження, які виконувалися в Україні та в іноземних державах, що вказує на врахування здобувачкою наявних тенденцій розвитку у вітчизняному та міжнародному правовому регулюванні та практиці реалізації криміналістичних засад – щодо з'ясування особливостей криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Дисертантка у роботі використала належні джерела, адже *емпіричну базу* дисертаційного дослідження становлять аналітичні звіти, статистичні узагальнення Офісу Генерального прокурора, МВС України, Національної поліції України, Міністерства юстиції України, Державної судової адміністрації України за 2021–2025 роки та січень–квітень 2026 року; статистичні, аналітичні матеріали та рішення Європейського суду з прав людини за період 2015–2025 років і січень–квітень 2026 року; вироки Єдиного державного реєстру судових рішень за 2014–2025 роки; результати анкетування 190 слідчих, 63 спеціалістів-криміналістів підрозділів Національної поліції України, 50 прокурорів, 52 працівників Експертної служби МВС України, 35 суддів судів загальної юрисдикції. Емпіричні дослідження проводили в усіх регіонах України. Використано особистий практичний досвід авторки в правоохоронних органах України.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Результатам дисертаційного дослідження Чечотки Ірини Романівни характерний належний ступінь наукової новизни, який визначається тим, що на основі ґрунтовного вивчення законодавства, наукових праць, слідчої, судової та експертної практики, сформовано теоретичні та практичні засади криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх.

У роботі обґрунтовано низку нових положень, висновків і рекомендацій, а саме:

вперше:

– систематизовано міжнародні стандарти криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх: ефективність роботи органу досудового розслідування та прокурора з огляду на дотримання прав дитини; оперативність досудового розслідування; проведення процесуальних дій спеціально уповноваженими ювенальним слідчим, дізнавачем, прокурором; залучення захисника з моменту встановлення причетності неповнолітнього до вчинення кримінального правопорушення; призначення законного представника з огляду на думку неповнолітнього; роз'яснення доступним способом неповнолітньому підозрюваному інформації про права й обов'язки; залучення до проведення огляду місця події залежно від слідчої ситуації спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС, спеціалізованої пересувної криміналістичної лабораторії Національної поліції України (НПУ), судово-медичного експерта, психолога, педагога, працівника служби у справах дітей, інших компетентних суб'єктів; застосування комплексу заходів щодо недопущення травматизації неповнолітнього під час процесуальних дій; забезпечення допиту неповнолітнього під час досудового розслідування в судовому засіданні слідчим суддею; проведення процесуальних дій в умовах, дружніх до дитини, за методикою «зелена кімната», у спеціально облаштованому приміщенні, на базі спеціально облаштованих приміщень центрів з надання безоплатної правничої допомоги; встановлення даних, які характеризують неповнолітнього, його батьків, щодо умов проживання та

виховання, наявності негативного впливу в сім'ї, дорослих підбурювачів, ставлення до вчиненого, застосування заходів реагування тощо;

– запропоновано пропозиції щодо напрямів підвищення ефективності взаємодії слідчого з іншими суб'єктами: прокурором (участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, їх безпосереднє проведення прокурором, виконання доручень і вказівок прокурора, прийняття основних процесуальних рішень); спеціалістом-криміналістом (виконання завдань щодо збирання, дослідження та використання криміналістично значущої інформації); працівниками Експертної служби МВС України (залучення як експертів шляхом призначення судової експертизи, як спеціалістів для участі в проведенні слідчих (розшукових) дій, консультаційна діяльність); інспектором підрозділу ювенальної превенції (участь у реалізації профілактичних заходів, запобігання та припинення кримінальних протиправних діянь за участю неповнолітніх, надання допомоги в розслідуванні відповідних фактів, участь у судовому розгляді за участю неповнолітнього обвинуваченого відповідно до ст. 496, 500 КПК України); психологом, педагогом і лікарем (залучення як спеціалістів для участі в проведенні слідчих (розшукових) дій, надання консультацій; заходи, спрямовані на надання допомоги дитині, яка перебуває «у конфлікті із законом»; залучення як експертів шляхом призначення судової експертизи) – для реалізації завдань криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх;

– надано пропозиції щодо розширення підстав залучення працівників Експертної служби МВС України як спеціалістів і спеціалізованої пересувної лабораторії як доповнення Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події (наказ МВС України від 3 листопада 2015 року № 1339) такою підставою залучення, як «вчинення неповнолітньою особою або щодо неповнолітньої особи тяжкого або особливо тяжкого кримінального правопорушення, пов'язаного із застосуванням насильства». Це сприятиме ефективнішому виявленню, вилученню та

дослідженню криміналістично значущої інформації під час проведення огляду місця події та з метою виконання завдань кримінального провадження;

удосконалено:

– теоретичні засади та практичні рекомендації, які комплексно з позицій кримінального процесу і криміналістики має бути враховано під час кримінального провадження щодо неповнолітніх, втілюють найкращий досвід іноземних держав, на підставі вивчення досвіду реалізації криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (Австралія, Велика Британія, Канада, Грузія, Франція, Німеччина);

– напрями реалізації тактико-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх шляхом реалізації тактичних прийомів, тактичних комбінацій, тактичних операцій та формування тактики проведення слідчих (розшукових) дій, з огляду на інноваційні підходи до реалізації поставлених завдань («процесуальне інтерв'ю»);

– тлумачення міжнародних стандартів криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, зокрема як вимог до діяльності уповноважених суб'єктів, які здійснюють кримінальне провадження щодо неповнолітніх і його криміналістичного забезпечення, що відповідають найкращим міжнародним, європейським зразкам і залучені до національної правотворчої та правозастосовної діяльності;

– теоретичні засади та практичні рекомендації стосовно підвищення ефективності взаємодії слідчого з іншими суб'єктами під час криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, а саме: прокурором, психологом, педагогом, інспектором ювенальної превенції. З огляду на виконання завдань криміналістичного забезпечення розслідування, ключову увагу спрямовано на висвітлення взаємодії з такими суб'єктами, як спеціаліст-криміналіст підрозділу криміналістичного забезпечення НПУ і працівник Експертної служби МВС України;

дістали подальшого розвитку:

– поняття «криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх», що з теоретичного погляду може бути схарактеризовано як окреме вчення науки криміналістики, спрямоване на формування наукового підґрунтя для застосовуваних криміналістичних засобів, методів і прийомів діяльності за динамічних умов, пов'язаних зі змінами законодавства, науково-технічним прогресом, реалізацією актуальних завдань суспільства та завдань кримінального провадження. З практичного погляду йдеться про застосування криміналістичних засобів, методів і прийомів діяльності в кримінальному провадженні, що реалізують правоохоронні органи (сторона обвинувачення), адвокатура (сторона захисту) і суд (органи правосуддя);

– система правових засад, що регулює криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, побудована відповідно до таких груп: нормативно-правові акти, які регламентують правовий статус неповнолітнього як особливого учасника кримінального провадження; нормативно-правові акти, що регламентують кримінальне провадження щодо неповнолітнього; нормативно-правові акти, які регламентують питання криміналістичного забезпечення кримінального провадження. Комплексний підхід дав змогу сформулювати пропозиції щодо врегулювання окресленої сфери правовідносин;

– обґрунтування позиції стосовно формування правових засад криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх як у контексті буквального тлумачення законодавства України, так і ширше – у контексті права як суспільного інституту, дотримання засад якого притаманне суспільству правової держави. Численні аспекти реалізації криміналістичного забезпечення, застосування різних техніко-криміналістичних засобів, прийомів, методів, тактичних прийомів та їх комплексів, запропонованих криміналістичних рекомендацій унаслідок неможливості «технічно» охопити всі аспекти такої діяльності відповідають не

лише «букві» закону (положенням нормативно-правових актів), а й «духу» закону (праву);

— напрями реалізації техніко-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, з огляду на інноваційні підходи до виконання поставлених завдань: створення умов для проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх (застосування слідчих валіз і пересувних криміналістичних лабораторій різної комплектації; використання можливостей «зеленої кімнати»; проведення пред'явлення для впізнання поза візуальним спостереженням); фіксація перебігу й результатів проведення слідчих (розшукових) дій (підготовка протоколу та додатків (за обов'язковості відеозапису); проведення слідчих (розшукових) дій у режимі відеоконференції; ведення і використання систем кримінальної реєстрації та криміналістичних обліків (профілактичний облік дітей, щодо яких заведено обліково-профілактичну справу; інформаційна підсистема «СЛІД» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»; криміналістичні обліки Експертної служби МВС України); залучення спеціальних знань, зокрема відповідних спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій, які використовують власний арсенал засобів техніко-криміналістичного забезпечення (участь спеціаліста-криміналіста, працівника Експертної служби МВС України, кінолога зі службовим собакою, вибухотехніка, спеціаліста у сфері інформаційних технологій, психолога, педагога, лікаря); залучення експертів і проведення експертиз (криміналістичних, товарознавчої, психологічної, судово-медичної, судово-психіатричної тощо);

— зміст методико-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, що полягає у формуванні криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми. Структура криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми, має враховувати такі елементи: характеристика виду кримінального правопорушення, визначеного

Кримінальним кодексом (КК) України; характеристика особи неповнолітнього правопорушника, інших криміналістично значущих елементів криміналістичної характеристики; типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування, що обумовлюють алгоритм й особливості проведення першочергових слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; наступний етап розслідування; особливості використання спеціальних знань; питання взаємодії слідчого з іншими компетентними суб'єктами; реалізація профілактичної діяльності.

Зміст заявлених положень наукової новизни розкритий та обґрунтований у тексті дисертаційного дослідження, підтверджений результатами емпіричних досліджень здобувачки.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено в одинадцяти наукових працях, серед яких п'ять статей, опублікованих у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, шість тез доповідей, опублікованих у збірниках науково-практичних конференцій і семінару.

Таким чином, ознайомившись із дисертацією та публікаціями Чечотки Ірини Романівни з теми дослідження можна прийти до висновку, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, переважно є обґрунтованими, об'єктивними, достовірними та містять елементи наукової новизни.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації впроваджено у:

— *правозастосовну діяльність* — для вдосконалення процесу криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (акт впровадження Головного слідчого управління НПУ від 5 червня 2025 року № 83217-2025);

– *освітній процес* – під час викладання навчальних дисциплін з криміналістики, підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 18 лютого 2026 року № 22-ОП);

– *науково-дослідну діяльність* – для подальших досліджень проблем криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 18 лютого 2026 року № 23-НД).

Впровадження засвідчують відповідні акти, що розміщені у додатках до дисертації.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертаційної роботи Чечотки Ірини Романівни відповідає встановленим вимогам. Вона структурована і складається з анотації, вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (208 джерел на 24 сторінках) і чотирьох додатків (на 36 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 283 сторінки, з них основного тексту – 208 сторінок.

Дисертація виконана українською мовою.

Авторка системно і логічно відобразила зміст наукового дослідження, який включає в себе послідовне вирішення проблем згідно предмета дослідження. Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані здобувачкою у тексті поданої праці.

У *вступі* наведено актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, його мету та завдання, виокремлено наукову новизну дослідження, підкреслено застосування відповідних методів дослідження, вказано відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження та ін.

У *першому розділі* дисертації «Теоретико-правові засади криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх» розкриваються питання щодо характеристики стану наукових досліджень проблем криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (підрозділ 1.1), відбувається визначення правових засад криміналістичного забезпечення кримінального провадження

щодо неповнолітніх (підрозділ 1.2), з'ясовується досвід іноземних країн щодо криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (підрозділ 1.3).

У другому розділі дисертації висвітлюються напрями реалізації криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Надається характеристика: техніко-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (підрозділ 2.1), тактико-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (підрозділ 2.2), методико-криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх (підрозділ 2.3).

Третій розділ дисертації стосується удосконалення криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Висвітлюються проблеми удосконалення криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх за напрямом дотримання міжнародних стандартів (підрозділ 3.1), пропонується вдосконалення криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх за напрямом підвищення ефективності взаємодії (підрозділ 3.2).

Висновки, сформульовані дисертанткою, відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження. Авторкою використано належну кількість літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України, джерела іноземних держав.

Таким чином, дисертація Чечотки Ірини Романівни відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Чечотки Ірини Романівни щодо сформованого комплексу теоретичних та практичних положень, рекомендацій криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, які сприятимуть підвищенню ефективності розслідування кримінальних правопорушень, рекомендуються для

використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень по даному напрямку. Також цінними є рекомендації здобувачки щодо підвищення ефективності кримінального провадження щодо неповнолітніх та його криміналістичного забезпечення.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Чечотки Ірини Романівни, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У вступі роботи, у рубриці «наукова новизна», здобувачка зазначає, що за результатами дослідження дістали подальшого розвитку: «система правових засад, що регулює криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх, яка побудована відповідно до таких груп: нормативно-правові акти, які регламентують правовий статус неповнолітнього як особливого учасника кримінального провадження; нормативно-правові акти, що регламентують кримінальне провадження щодо неповнолітнього; нормативно-правові акти, які регламентують питання криміналістичного забезпечення кримінального провадження» (с. 25 дисертації). Під час прилюдного захисту дисертації бажано конкретизувати, які саме міжнародні та національні нормативно-правові акти входять до сформованої акторкою системи? Чи виявлені проблемні питання щодо необхідності удосконалення національного законодавства, приведення його норм у відповідність до положень міжнародно-правових актів?

2. Поняття «криміналістичне забезпечення» у контексті діяльності із розслідування кримінальних правопорушень тривалий час перебуває у центрі дослідницької уваги вчених-криміналістів, про що свідчить вивчення наукових праць професорів І. В. Гори, А. В. Іщенка, В. А. Колесника, В. В. Тіщенка та інших провідних дослідників. Виникає питання: у чому виражається

особливість саме криміналістичного забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх?

У той самий час, зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію рецензента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Ідеї, думки, позиції, результати дослідження і тексти праць інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей або результатів без оформлення належного цитування. Дисертантка відповідально дотримувалася норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дисертаційна робота Чечотки Ірини Романівни є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація **Чечотки Ірини Романівни** на тему **«Криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, його криміналістичного забезпечення, на сучасному етапі розвитку законодавства, існуючих реалій щодо реалізації правоохоронної та протиправної діяльності, з врахуванням їх взаємозв'язку.

2. Дисертація **«Криміналістичне забезпечення кримінального провадження щодо неповнолітніх»**, за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – **Чечотка Ірина Романівна** заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент –

Професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
та національної безпеки Національної академії
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Надія МОРГУН

